

Jonathan van der Horst

Leestijd 5 — 8 minuten

Immaculata – Het nieuwstedelijk

Nieuw geweld in oude kruiken

In een wereld waarin jongeren steeds gewelddadiger lijken te worden, leek het Het nieuwstedelijk een goed idee om hun school shooting drama *Immaculata* terug op de planken te brengen. De nieuwe spelersploeg verdedigt deze 22 jaar oude tekst gepassioneerd, maar dat neemt niet weg dat de tijden onherroepelijk veranderd zijn.

De realiteit lijkt de fictie steeds vaker te snel af te zijn. Op 11 september werd er in Gent een 15-jarige jongen gearresteerd die van plan zou zijn geweest een bomaanslag en schietpartij aan te richten op een provinciale school. Nu, zo'n drie weken later, gaat de hernieuwde versie van *Immaculata* van Het nieuwstedelijk in première. Stijn Devillé en Adriaan van Aken schreven deze tekst in 2004 naar aanleiding van toenmalige *high school shootings* in Columbine en Erfurt. De feiten in Gent maken duidelijk dat het in ieder geval geen overbodige luxe is om nog eens in deze materie te duiken. Eén op de drie verdachten in Belgische terreurdossiers, waarin sprake is van geweld, zijn minderjarig, meldt de programmatekst.

Wat meteen opvalt aan deze herwerking is hoe dicht de makers bij de originele tekst zijn gebleven. Sting is Spring geworden en diversiteit is gewoner dan ooit, maar daarbuiten lijkt er gek genoeg niet al te veel veranderd. Devillé en Van Aken hadden met hun belangrijkste personages dan ook een aantal archetypen te pakken die op een gemiddelde Vlaamse middelbare school waarschijnlijk nog steeds relevant zullen zijn. Bernt, de fitboy met een klein hartje; Lotte, de rijkelui dochter waar alle jongens een oogje op hebben; Franky, de nerd met lichte *incel* neigingen; en dat ene goth meisje, dat haar tas achter zich aan sleept alsof het haar hart is en van wie niemand in de klas, als het puntje bij paaltje komt, de naam blijkt te kennen. Je ziet ze zo door de gangen vol kluisjes wandelen.

“Wat meteen opvalt aan deze herwerking is hoe dicht de makers bij de originele tekst zijn gebleven.”

Dat mag je in deze uitvoering behoorlijk letterlijk nemen. Het decor is een gigantische rij kluisjes, die als een dreigende muur boven een gifgroene ballet/gymvloer uit tornen. Ook in de kostuums is er behoorlijk dicht op de huid van de personages gebleven. Franky heeft daadwerkelijk een joggingpak aan, Lotte draagt daadwerkelijk dure botten. Op zich een legitieme keuze om deze

rozen rood verven.

Wel vernieuwend aan deze uitvoering is de uitgesproken aanwezigheid van het internet. In een intermezzo kijken de personages elk los van elkaar naar hun oplichtende schermen van waarop duistere boodschappen hun, zich nog volop ontwikkelende, hersenpannen binnen drijven. De techniek is nieuw, maar de eenzaamheid niet. Even later oreert Franky: "ik sta overal buiten / ik heb echt overal buiten gestaan / en niet zoals jullie nu denken van / ik-ook en ik-ken-dat en ik-begrijp- / wat-ge-bedoelt – nee! / écht altijd overal buiten – heb ik gestaan".

"Het grootste probleem van *Immaculata* is, ook na meer dan twintig jaar, nog steeds dat de daders heel het stuk lang zo goed als buiten beeld blijven."

Eenzaamheid die tot woede leidt. Een van de weinige nieuwe tekstuele toevoeging aan deze *Immaculata* is een uitgesponnen punksong over alles waar de spelers een hekel aan hebben. Graag geziene schietschijven als politici en de genocide in Gaza komen voorbij, maar ook influencers, techbro's, AI, bedrijfswagens, kleine gastjes die alles "gay" noemen, oude mensen die je nastaren op straat, de uil van Duolingo en de wereld die naar de knoppen gaat.

Het grootste probleem van *Immaculata* is, ook na meer dan twintig jaar, nog steeds dat de daders heel het stuk lang zo goed als buiten beeld blijven. Door vooral op de slachtoffers van het geweld in te zoomen pleegden Devillé en Van Aken slim emotionele roofoverval op het inlevingsvermogen van hun publiek, maar vergaten daarbij wel hun belangrijkste onderzoeksvraag te beantwoorden: wat drijft jongeren ertoe om zoiets radicaals te doen? Een doorgedreven individualisering in een onoverzichtelijke wereld, waarvan uiteindelijk je stoppen doorslaan? Zou dat dan uiteindelijk zijn wat de trekker overhaalt?

Dat lijkt mij, zeker nu, toch iets te kort door de bocht. *De Groene Amsterdammer* maakte recent nog gewag van de snelle groei van digitale *cult communities*. Binnen deze sekte-achtige online gemeenschappen zouden er onderling video's en foto's met gruwelijke en gewelddadige inhoud geproduceerd en gedeeld worden. Daarbij zouden de vaak minderjarige gebruikers elkaar opstoken om tot steeds extremere gewelddaden over te gaan, soms zelfs op basis van een bepaald puntensysteem. Hier draait het niet meer om jongeren die zich sociaal en emotioneel buitengesloten voelen en daardoor extreme daden beginnen te overwegen. Er zijn linken te trekken naar occulte stromingen en rechts extremisme, maar ook naar meme-cultuur en shitposting. Een "wedstrijdje nihilisme" noemt het artikel het, waar dan ook niet zo makkelijk een psychologische of sociale oplossing voor te bedenken valt. Hoe moet je iemand helpen die echt nergens, maar dan ook echt nergens meer in gelooft? Of nog ingewikkelder: hoe maak je daar theater voor?

"Dankzij hun samenspel heeft deze *Immaculata* misschien toch de kracht om de harten van jongeren te winnen en het onheil dat onder hen waart nog even af te wenden."

De nieuwe spelersploeg (Mathisse De Sutter, Lena Devillé, Omar Ouali en Polly Zuydwijk) probeert het in ieder geval met verve. *Immaculata* is en blijft, ondanks haar gebreken, een hondsmeuile speelttekst, iets wat ik zelf aan den lijve heb mogen ondervinden toen ik hem in het eerste jaar van mijn toneelopleiding, samen met mijn klas, heb gespeeld. Het is op de spits gedreven verteltheater vol ritme, rijm en plotselinge perspectiefwisselingen, wat goed uitgevoerd een sprankelende meerstemmigheid oplevert, maar evengoed ook compleet in het water kan vallen. Hoewel de trein, misschien vanwege de première-stress, aan het begin van de voorstelling nog wat langzaam op stoom leek te komen, lukte het de spelers uiteindelijk

om de harten van jongeren te winnen en het onheil dat onder hen waart nog even af te wenden.

De speeldata van deze voorstelling vind je [hier](#).

KRIJG JE GRAAG ONS PAPIEREN MAGAZINE IN JOUW BRIEVENBUS? NEEM DAN EEN ABONNEMENT.

REGELMATIG ONZE NIEUWSTE ARTIKELS IN JOUW INBOX?
SCHRIJF JE IN OP ONZE NIEUWSBRIEF.

e-mail

JE LEEST ONZE ARTIKELS GRATIS OMDAT WE GELOVEN IN VRIJE, KWALITATIEVE, INCLUSIEVE KUNSTKRITIEK. ALS WE DAT WILLEN BLIJVEN BIEDEN IN DE TOEKOMST, HEBBEN WE OOK JOUW STEUN NODIG! STEUN ETCETERA.

RECENSIE

01.10.2026